

ЧЕРВОНА СЕРІЯ

ГАЛИНА ГОРИЦЬКА

**АГАПЕ,
АБО ШЛЯХ
СВЯТОГО ЯКОВА**

ХАРКІВ
«ФОЛІО»
2025

Велика подяка батареям для дронів,
котрі я везла з Польщі,
і без яких цієї книжки не було б взагалі.

Пафос вбиває. Творчість, експресію, життя в цілому.

Ні, я не думала про Каміно¹, не читала Коельйо до того, як йти (кому приємніше, нехай читають «здійснити прощу»). У наш час глобалізації люди по-різному дізнаються про Еверест до того, як лізти на свій Еверест.

Здається, був якийсь пост в інсті², що набирають групу на вересень 2022-го, аби піти до Сантьяго-де-Компостели. Я тоді ще подумала, що це приваблива ідея — побачити на власні очі старовинні містечка Іспанії. Але ж... війна, яка тоді, коли я вперше почула про прощу, тільки розпочалась. У мене був стійкий ПТСР³ (ймовірно, і зараз є), і я навіть уявити собі не могла, що поїду за межі Батьківщини, аби ходити іспанськими дорогами. Ніби моє постійне перебування в Україні змінює смертоносний напрямок російської ракети, ага. А потім випірнули ці батареї для дронів, які мене попросили привезти. І — все. Моя свідомість враз використала цей привід як своєрідну індульгенцію виїхати з України, піти на прощу, і навіть в Париж на тиждень завітись. Виявляється, все так просто... Тож цій книжці та своєму першому Каміно я завдячую акумуляторам DJI Martice. Велика їм подяка.

¹ Каміно (Camino de Santiago) — Шлях святого Якова, паломницька дорога до мощей апостола Якова в іспанському місті Сантьяго-де-Компостела (*прим. ред.*).

² Інста (від *англ.* Instagram) — соціальна мережа (*прим. ред.*).

³ Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) — психічний розлад, різновид неврозу (*прим. ред.*).

Казковому оленю з безліччю імен
і священнику,
ім'я котрого я так і не взнала,
присвячується

Лялька Барбі¹

15.10.2023

Київ — Львів

468 км

Сьогодні, 15 жовтня 2023 року від Різдва Христового, я починаю з наміру свій шлях до Сантьяго. Шлях пілігрима.

Пройти цей шлях не було моєю мрією. Я взагалі не знаю, чому вирішила йти пішки по Іспанії сто двадцять кілометрів, і навіщо.

Спочатку було зерня. Зерня інформації, котре перетворилось на зерно ідеї. Перше зерня — інформації — вже й не згадаю, де отримала. Втім, погодьтеся, у наш час інформаційного безумства це й не дивно. Але чому воно мене зацікавило? Питання саме в цьому. Втім, не пригадую, чого так трапилось. І так, спочатку було зерня інформації, котре потроху перетворилося в зерно ідеї. І воно лежало собі й лежало в моїй голові, та й все.

Голова моя, треба зауважити, не дуже-то «варилася» в ті дні, що передували подорожі. Це трапилось

¹ Йдеться про фільм «Барбі» 2023 року.

тому, що перед тим я пройшла шлях воїна і не знала, що з цим робити. Вийшли дві мої автобіографічні книжки про війну в Україні — «Війна: вогонь запеклих не пече» і її продовження «Війна: вогонь, вода і мідні труби». Втім, їхнє написання під час тривожних українських подій 2022 року не принесло мені спокою, або підсумку всього того, що зі мною відбувалося на початку війни. Не подарувало катарсису чи просто розради... Я не скинула з себе тягар спогадів і війни після того, як закінчила останню сторінку рукопису. Тож написання цих двох книжок не принесло полегшення.

І ось я тут. На Ель Каміно де Сантьяго.

Пауло Коельйо, який пройшов цим шляхом двадцять сім років тому, коли йому було на два роки менше, ніж мені зараз, перед тим не проходив шляху воїна. І мабуть, не припускав, що у цивілізованому світі ще може бути такий шлях. Тому у своїй першій книжці, після тієї подорожі, котра дала початок і натхнення всім його подальшим творам, написав так: *«Ніколи не можна відмовлятися від мрії! Мрії живлять нашу душу, як і їжа живить тіло. Скільки б разів у житті нам не довелося пережити аварію та бачити, як розбиваються наші надії, ми все одно повинні продовжувати мріяти. Якщо це не вдається, то нами опановує байдужість і Агапе¹ не може більше зійти у нашу душу. На тих полях, що простягаються зараз перед нами, було пролито багато крові, тут розгорталися найжорстокіші битви іспанців проти маврів. Хто з них*

¹ Божа, безумовна, жертвна, дієва, вольова, турботлива любов. Грецькі філософи за часів Платона вживали термін для позначення універсальної любові, як протиположності персональній.

мав рацію, на чиєму боці була справедливість, вже не має значення — важливо лише зрозуміти, що обидві ворожі сторони вели Правий Бій.

Правий Бій ми ведемо тому, що цього вимагає серце. За героїчних часів — часів мандрівних лицарів — це було просто. Ще були землі, які треба було підкорити, був простір для славних діянь. Сьогодні, однак, коли світ дуже змінився, цей Правий Бій йде не на полях битв, а в наших душах.

Правий Бій ми ведемо в ім'я нашої мрії»¹.

Для мене проблема була в тому, що Пауло Коельйо ніколи де факто не був воїном, що б він там не писав у своїх книжках, і тому міг так запросто розмірковувати про те, що обидві ворожі сторони вели однаково правий бій. Якби він воював — то ніколи б не написав такого. Я залишаюсь непримиренною в питанні правоти України перед Росією.

Також, якщо перед Коельйо стояла задача не втратити дитячу мрію стати письменником посеред буденності та сірості марно прожитих літ, то я, як реалізований письменник, не мала такого наміру перед своєю паломницькою ходою. У мене була інша потреба — впоратися з суперечностями війни, котру я пройшла. По-простому — зі своїм хронічним ПТСР.

Спочатку мені здавалось, що в мене посттравматичного розладу нема. І коли я зрозуміла, що мені так лише здається, прийшло повне усвідомлення того, що він є в придушеній, самій неприємній формі. Ти думаєш, що все гаразд, тебе не бісять чоловіки призовного віку, що марнотратно сидять в ресторанах, ти не

¹ Цитата з П. Коельйо «Щоденник мага».

підскакуєш від вибухів, і навіть кошмари не сняться, от тільки якось тривожно постійно, розлади харчування, відчуття небезпеки, втрата сенсу життя. Здавалося б, така рефлексивна штука для нічим не зайнятих молодичь на лабутенах (вибачте за кліше, лабутени в мене також є). Щось на кшталт дитячої мрії Коельйо. Але ой як тяжко прокидатися, чистити зуби та взагалі будь-що робити без нього — того сенсу існування.

16.10.2023

Львів — Варшава

395 км

Я почала свій шлях Сантьяго з Варшави зовсім не випадково. Не знаю, хто читатиме мою книжку, але не для своїх співвітчизників поясню, чому не випадково: наразі ми, українці, всі як один, «ляльки Барбі». Ми живемо в паралельній реальності, коли до нашої столиці приїздять найвищі світові високопосадовці, політики, лідери... і одночасно з цим одна німецька країна-агресор, котрій вже давно не місце серед цивілізованого світу, обстрілює нас ракетами і дронами. Вона вдерлася на нашу територію і вчинила геноцид в кількох наших містах. Росія вбиває наших громадян. Всіх без розбору. І жінок, і дітей, і старих, і юних, і чоловіків. Просто всіх. Ракетами, руками солдат і найманців, дронами, бомбами... Геноцид продовжується, але офіційно війною ми це не можемо назвати, бо тоді «стане» економіка і нам всім, українцям, настане просто капець. З тієї ж саме причини і Росія не називає напад на нас війною. В неї триває спеціальна воєнна

операція, щоб хоч з Іраном і Китаєм торгувати, а в нас — неоголошена народна війна проти Росії.

Ну так ось. Ми, українці, всі як Барбі з муві¹ зараз. Бо ті, хто їздить за кордон, має змогу дістатися туди лише «на перекладних». Автобусами — машинами — поїздами з пересадками... Довгі, тривожні та виснажливі ті подорожі... І для більшості з нас закордон починається з Польщі.

¹ Муві (від *англ.* movie) — кіно, фільм (*прим. ред.*).

Уповільнення

Спочатку було уповільнення. Уповільнення — це коли холодно і мокро, або нестерпно спекотно і задушливо, але однаково максимально некомфортно. Кожному своє. Уповільнення — це коли в тебе меланхолія, і ти набираєш вагу без причини. Як казала Голлі Голайтли зі «Сніданку у Тіффані»: «Ай м блу»¹. Ти стаєш синім, уповільненим, невидимим, вилазять хронічні хвороби, у родичів проблеми, у твоїй країні паскудство. Та коротше...

Я приїхала машиною до Варшави. Дорога була не легкою і не складною, а просто виснажливою і довгою. У Львові, коли я виїжджала, світило сонечко і була середина теплої-претеплої осені. Дорогою все змінилося, і коли я паркувалася біля готелю в центрі Варшави (це рідкість, але таке трапляється) — падав рясний дощ і завивав вітер. Дивитися місто не хотілося взагалі, але я ще сподівалася, що завтра зранку... щось зміниться, і я піду гуляти Старим містом. Однак, коли настало те завтра, воно нагадувало невимовно вчорашнє сьогодні, і дощ так само рясно падав, ніби удобрював стару бруківку.

Власне, як виявилось, бруківка не була такою вже й старою. Як і все Старе варшавське місто. Бо нацисти під час Другої світової розбомбили Варшаву вцент. Каменя на камені не залишили. І навіть поляки

¹ Блу (від *англ.* blue) — синій, сумний. Відчувати меланхолію, жаль, сумувати, бути нещасним (*прим. ред.*).

обговорювали ідею перенесення столиці до Гданська. Втім, все відбудували. Сподіваюсь, що після нацистів іншого, російського походження, ми також все відбудуємо. Про те, що місто було спалено і каменя на камені не залишилось, я знала з російськомовного аудіогіда в туристичному автобусі, бо таки вилізла зі свого готелю на світ Божий. Ну а як же — бути нарешті в Європі й не потрапити на екскурсію?

Слухати оповідку «велеречивим рускім» було вже незвично, і я із задоволенням відмітила, що ця мова мене відверто дратує. Турістік бас¹ — то було єдине, на що я спромоглася посеред негоди. Це була така несправедливість... Проїхати стільки кілометрів, щоб опинитися в місті, де парасольку вивертає навиворіт через шквальний вітер... Окрім негоди, мені було вже очевидно, що українців в місті не чекають. Бай-дуже, чи ти заробітчанин, турист і приносиш місту дохід, чи — біженець. Від українців у Польщі відверто втомилися. Я розмовляла телефоном українською, і польська пані, котра сиділа коло мене в кав'ярні, хмикнула, закотила очі, ще щось сказала мені неприємне (але я її не зрозуміла) і пересіла далі від мене. Що і казати, в цьому місті я почувалася непроханою гостею. Втім, не лише поляки були необ'єктивні. Всюди чулася польська і російська. Дратувало те, що я не могла зрозуміти, хто з моїх співвітчизників говорить мовою ворога, а хто і справді — мій ворог. Я подумала: «Коли вже українці усвідомлять, що найбільший чинник, лакмусовий папірець нашої самоідентифікації — це рідна мова?...».

¹ Турістік бас (від *англ.* Touristic Bus) — туристичний автобус (*прим. ред.*).

До ресторану, з вигляду доволі непримітного, з польською кухнею і довгими дерев'яними лавками в залі, мене не пустив порт'є — через неналежний одяг. Я запитала в нього, який одяг вважається доречним для цього закладу, і отримала лише кислу міну у відповідь. Я стала наполягати, щоб він мені пояснив. І він почав махати зневажливо рукою і проганяти мене геть. А потім додав російською: «Так, всьо. Ідіте-ідіте. Нам тут українці не нужни». Я оторопіло стояла ще деякий час перед дверима, котрі він з гуркотом зачинив перед самісіньким моїм носом. Звісно, можна було влаштувати скандал, покликати менеджера... Але на думку спало: а чи захочу я після цього всього вечеряти в цьому закладі? І я попленталася геть.

На вулиці вже зовсім стемніло і стало так холодно, ніби зима сьогодні почалась. Люди кутались у коміри вовняних пальт і шарфи. Я ж нічого теплого зі собою не мала. Забігла в супермаркет. Салат, багет, сирна і м'ясна нарізка: стандартний набір голодного туриста. Поки їла це все в шикарному номері в центрі Варшави і дивилася на свою машину з українськими номерами під ліхтарями на паркінгу, приїхали дві дорогі тачки. Одна проїхалася газоном перед готелем. За кермом, вочевидь, був хтось п'яний. Потім вони почали мигати одна одній, зрештою довго сигналізували. Протяжний неприємний звук клаксонів розрізав варшавську ніч, ніби київська тривога почалась. Я придивилась до автівок. Ов-ва! номери були українськими. То, може, й не дивно, що до нас так ставляться поляки?

Залишатися в цьому місці ще на один день мені аж ніяк не хотілося. Завтра я планувала купити квитки до Порту і звідти їхати автобусом до Туї, бо не знала, чим ще можу зайнятися в непривітній Варшаві, котра

кишіла не лише дуже невихованими українськими туристами, а й бідними українськими біженцями і заробітчанами, котрі, так само як і перші, драгували місце-ве населення.

І тільки-но я взяла до рук свій лептоп аби забронювати квитки, як мені прийшла смс. Друзі з фронту цікавились, коли я «заскочу» за акумуляторами для мавіків¹. Виявляється, за ними треба було їхати в курортне містечко Сопот, що на березі Балтійського моря. А я, наївна, гадала у Варшаві їх придбати. Я не хотіла їм відмовляти і вмить погодилась на цю авантюру. Тоді мені здавалось, що буде невеличка подорож, котра забере від сили дві доби. Подумаєш, триста п'ятдесят кілометрів в один бік. Хах! Я он всю Україну проїхала, аби потрапити до Європи. Ще та лялька Барбі.

Я думала: «Мотнуся туди й назад. Ще в морі скупаюсь, невідомому мені. Ну... зважаючи на погоду — хоча б ноги намочу... Потім застрибну в літак, і — гайда підкорювати іспанські доли та гірські вершини!». Але не все сталося, як бажалося.

¹ Мавік (від DJI Mavic) — квадрокоптери з дистанційним керуванням компанії DJI (прим. ред.).

ЗМІСТ

Лялька Барбі	4
Уповільнення	9
Сопот	13
Історія паломництва	19
Кокаїна-маріхуана	22
Крах	23
Одного разу в Португалії	43
Як я з'їла Ісуса і що мені за це згодом було	44
Віртуозна вистава двох «старих гусок» і одного товстуна ..	51
Про магію	82
«Над прірвою без жита»	109
Дива трапляються	118
Дежавю	140
Чергова харчівня	165
«I'm dancing under the rain»	178
Перше причастя, або я вдруге з'їла Ісусика	189
Як я не стала наркоторговицею, або три митні печатки в паспорті за один день	211
Агапе	224
«Плем'я»	228
Про історико-моральне підґрунтя Ель Каміно де Сантьяго (бо анотація читається наостанок)	237